

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Secția a treia

CAUZA SBÂRNEA ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 2040/06)

Hotărâre

Strasbourg

21 iunie 2011

—
Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Sbârnea împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Corneliu Bîrsan, Alvina Gyulumyan, Ján Šikuta, Luis López Guerra, Nona Tsotsoria, Mihai Poalelungi, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 24 mai 2011,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 2040/06 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, Gheorghe Sbârnea („reclamantul”), a sesizat Curtea la 25 octombrie 2005, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamantul este reprezentat de T. Koletsis și N. Crăciun, avocați în București. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul a susținut, în special, că autoritățile publice nu au întreprins nicio acțiune efectivă în scopul punerii în executare unei hotărâri judecătorești prin care se instituie dreptul său de vizită a fiicei sale minore.

4. La 30 noiembrie 2007, președintele Secției a treia a hotărât să comunice Guvernului capătul de cerere privind neexecutarea acordurilor privind dreptul de vizită. În conformitate cu dispozițiile art. 29 § 1 din Convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că fondul și admisibilitatea cererii vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în 1953 și locuiește în București.

A. Circumstanțele cauzei

6. Reclamantul s-a căsătorit cu M.S. la 19 august 1993. La 9 martie 1994, s-a născut fiica lor, E.

7. La solicitarea reclamantului, căsătoria a fost anulată prin hotărârea definitivă din 27 ianuarie 1998 și lui M.S. i s-a acordat statutul de părinte rezident. Hotărârea în cauză nu includea acorduri privind dreptul de vizită al reclamantului, având în vedere că nu se solicitase acest lucru.

8. Conform reclamantului și informațiilor disponibile în dosarul cauzei, în perioada care a urmat divorțului și până la sfârșitul anului 2002 sau începutul anului 2003, acesta a avut posibilitatea de a o vedea pe E. fără nicio restricție. Relația dintre ei era apropiată și afectuoasă.

9. În timpul sărbătorilor de Crăciun din 2002, reclamantul a anunțat-o pe E. că se recăsătorește și că el și noua lui soție așteptau o fetiță.

10. Din acel moment, E. a început să refuze să se întâlnească singură cu el, exprimându-și dorința ca și mama ei să fie prezentă în timpul întâlnirilor cu el. Explicația reclamantului a fost că M.S. încerca să îl pedepsească împiedicându-l să țină legătură cu fiica lui, după ce și-a dat seama că acesta începea o nouă viață și că despărțirea de ea era, prin urmare, definitivă.

B. Procedura inițiată de reclamant privind dreptul său de vizită

11. La 4 februarie 2003, reclamantul a introdus o acțiune pentru stabilirea dreptului de vizită a copilului. Acesta a declarat că M.S. nu îi respecta dreptul de a petrece timp singur cu fiica lui.

12. În cursul procesului, M.S. a precizat că, deși hotărârea de divorț nu stabilea niciun program de vizită, o încurajase mereu pe E. să petreacă timp cu tatăl ei. Totuși, în ultima vreme, aceasta observase că fata avea o atitudine rezervată în ceea ce privește întâlnirile cu tatăl ei și o rugase să fie și ea prezentă la întâlnirile respective.

13. Într-un raport privind ancheta socială desfășurată de serviciile sociale, întocmit după efectuarea unei vizite la domiciliul M.S., la 10 aprilie 2003, și ulterior discuțiilor atât cu copilul, cât și cu mama, se preciza faptul că mama nu împiedicase reclamantul să își viziteze copilul, ci dimpotrivă, aceasta a încercat să încurajeze relația lor, având în vedere faptul că fata a suferit foarte mult după divorțul părinților săi. În raport se preciza, de asemenea, faptul că reclamantul continua să o vadă pe E.

14. Prin hotărârea din 25 aprilie 2003, Judecătoria București a concluzionat că reclamantul avea dreptul să mențină relații personale cu fiica în absența M.S., având în vedere că, pe baza probelor prezentate, nu se putea trage concluzia că un astfel de program de vizită ar fi contrar intereselor E. Instanța a mai precizat că noua realitate putea fi explicată copilului cu înțelepciune, tact și afecțiune și că fata trebuia să fie ajutată să accepte situația existentă.

Instanța a stabilit că reclamantul putea să petreacă timp cu E. în casa acestuia o dată la două săptămâni, sâmbăta, între orele 10 a.m. și 6 p.m., și o dată la două săptămâni, duminica, în același interval orar, precum și timp de o lună în cursul vacanței de vară, jumătate din vacanța de iarnă și de primăvară și o dată la doi ani, de sărbătorile de Crăciun, ajunul Anului Nou și de sărbătorile de Paști.

Hotărârea a rămas definitivă prin neapelare.

C. Plângerea penală împotriva M.S.

15. La 10 iulie 2003, reclamantul a depus o plângere penală împotriva M.S., susținând că aceasta nu respectase hotărârea definitivă din 25 aprilie 2003, care stabilea dreptul acestuia de vizită a fiicei sale, E.

16. În cursul luni august 2003, organele de anchetă au luat declarații de la martorii propuși și de la mamă. La 24 noiembrie 2003, copilul a dat, de asemenea, o declarație, afirmând că nu dorea să își vadă tatăl și că mama ei îi permitea să se întâlnească cu el, dar ea nu dorea acest lucru.

17. La 2 decembrie 2003, procurorul a decis neînceperea urmăririi penale față de M.S., considerând că nu i se putea imputa nerespectarea hotărârii în cauză, aceasta datorându-se refuzului copilului.

18. Reclamantul a formulat o plângere în fața instanței împotriva soluției procurorului. Prin hotărârea din 4 martie 2004, Judecătoria București a retrimis cauza procurorului, pentru continuarea anchetei. Instanța a reținut că, având în vedere vârsta sa, fata nu înțelegea pe deplin refuzul său de a-și vedea tatăl și, în aceste condiții, era de așteptat că era de datoria M.S. să îi inculce o atitudine pozitivă față de tatăl ei și că procurorul nu ținuse seama de declarațiile date de M.S., în care a recunoscut că fusese de acord să îi permită tatălui să își viziteze fiica doar în prezența ei. De asemenea, instanța a reținut că era necesar să se efectueze o expertiză psihologică pentru identificarea cauzei reale a refuzului fetei de a-și vedea tatăl.

19. Dosarul a fost retrimis procurorului. M.S. și un martor indicat de reclamant au fost audiați din nou. Mama a declarat din nou că nu își împiedica fiica să țină legătura cu tatăl său, dar că fetei îi era teamă de el și nu dorea să îl vadă. Martorul a declarat că o dată s-a întâlnit cu toți trei și că E. refuzase să i se alăture tatălui ei, rugând-o pe M.S. să nu plece.

20. E. a dat alte declarații la 23 noiembrie 2004 și 19 februarie 2005, afirmând că refuza să îl vadă pe reclamant deoarece acesta o amenințase în mai multe rânduri că îi va face rău mamei ei dacă refuza să se întâlnească cu el.

21. Organele de anchetă au solicitat efectuarea unei evaluări psihologice. Evaluarea, efectuată de serviciile sociale la 12 mai 2005, a indicat faptul că fata suferea de anxietate, avea probleme cu somnul și avea nevoie să stea într-un mediu armonios, evitând situațiile care ar putea să o streseze.

Nu a putut fi întocmită nicio expertiză psihologică, deoarece mai multe instituții cărora li s-a solicitat efectuarea unui astfel de raport au declarat că acest lucru nu era obligația lor.

22. În decizia din 13 iulie 2005, procurorul a decis să nu pună în mișcare acțiunea penală împotriva M.S., deoarece aceasta nu intenționa să îl împiedice pe reclamant să aibă o relație personală cu copilul. Procurorul a hotărât, de asemenea, că nu era necesară realizarea unei expertize psihologice, ținând seama de faptul că un astfel de raport nu putea stabili cu certitudine dacă M.S. era de rea-credință în această privință.

23. Reclamantului i s-a notificat decizia abia la o dată ulterioară în cursul anului 2006 și acesta a depus o plângere în instanță împotriva deciziei în cauză.

24. Prin hotărârea din 20 iunie 2006, Judecătoria București a respins plângerea. Instanța a reținut că procurorul a audiat din nou martorul indicat de părți și că expertiza psihologică nu ar fi fost decisivă pentru rezultatul cauzei. Copilul declarase de mai multe ori, în mod expres, în fața organelor de anchetă și a asistenților sociali că nu dorea să își vadă tatăl. Aceeași stare de fapt fusese confirmată de profesorul ei și de vecinul care avea grijă de ea. Nicio probă nu indica faptul că fata dorea să își vadă tatăl și M.S. o împiedica.

Instanța a hotărât, în continuare, că așteptarea tatălui ca fata lui să înțeleagă faptul că autoritatea statului prevalează asupra autorității părintești era exagerată; copilul înțelegea doar intenția lui de a-i face rău mamei sale, de unde și reacția sa; faptul că M.S. nu a participat la unele întâlniri cu asistenții sociali trebuia să fie apreciat într-un context general și ținând seama de faptul că această atitudine fusese manifestată abia după o serie de întâlniri cu asistenții sociali, care au avut loc la domiciliul acestora.

Judecătoria a concluzionat că decizia de a nu pune în mișcare acțiunea penală în ceea ce o privește pe M.S. nu constituia o încurajare de a nu respecta hotărârea definitivă care stabilește dreptul reclamantului de a-și vizita copilul; această hotărâre era rezultatul concluziei conform căreia nu fuseseră îndeplinite condițiile necesare pentru atragerea răspunderii penale. Reclamantul putea urmări executarea silită a hotărârii în cauză, conform procedurii reglementate de Codul de procedură civilă; dar trebuie să se țină seama de faptul că doar o

atitudine responsabilă din partea părinților și a experților la care au apelat părinții ar putea conduce la o normalizare a relației tată-copil.

25. Tribunalul București, în hotărârea definitivă din 4 august 2006, a admis recursul reclamantului împotriva acestei hotărâri, considerând că procurorii ar fi trebuit să audieze alți martori și ar fi trebuit să efectueze o expertiză psihologică.

26. Cauza a fost retrimisă din nou organelor de anchetă.

27. Copilul a fost evaluat din punct de vedere psihologic de către psihologii de la Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului în cursul lunii martie 2008. Concluziile raportului sunt prezentate la pct. 63 infra.

28. Reclamantul, M.S. și E. au dat declarații în fața procurorului la date diferite în cursul lunii august 2008.

29. Principalele elemente din declarația fetei au fost următoarele:

a) o vreme, până în 2003, aceasta a avut o relație bună cu tatăl ei, Apoi, acesta a început să o viziteze la școală și să îi trimită scrisori, cerându-i să nu îi spună M.S. acest lucru; fata se simțea stânjenită, neavând secrete față de mama ei;

b) din cauza scrisorilor, a început să se teamă că acesta are ceva de ascuns și de aceea dorea ca și mama ei să fie prezentă; vorbea cu el zilnic la telefon și nu înțelegea de ce acesta trebuia să îi trimită scrisori;

c) tatăl ei obișnuia să o sune să îi spună că îi va face rău lui M.S.; o ținea la telefon ore în șir spunându-i acest lucru; a început să aibă coșmaruri și să viseze mormântul mamei sale;

d) la începutul lunii august 2008, acesta a luat-o cu forța și a împins-o în mașina lui. Era foarte supărată. Nici măcar nu sunase să anunțe că vine. Părerea ei nu conta pentru el;

e) poate că o iubea în felul lui; dar nu îi plăcea că avea ceva împotriva M.S.; se purta ca și cum dorea să îi facă rău intenționat. Dacă ar iubi-o, nu ar face acest lucru. Acest lucru avea să îi reproșeze. I-a spus de mai multe ori acest lucru și el i-a spus că nu putea să facă nimic în această privință, dar că trebuia să introducă o acțiune în justiție. Nu înțelegea ce vroia să spună;

f) începând cu iarna anterioară nu mai dorise să îl vadă deloc. Nu a sunat-o timp de mai multe săptămâni, după care a apărut la ușa lor cu executorul judecătoresc și mai mulți polițiști. A început să tremure când a văzut atâția polițiști;

g) și-ar dori ca tatăl său să înceteze cu toate aceste plângeri împotriva mamei sale;

h) încă mai ținea la tatăl ei, dar numai puțin acum. Erau lucruri care o tulburau în ceea ce îl privea. Nu avea senzația că acesta încerca să facă vreun efort pentru ca lucrurile să meargă mai bine;

i) a mers de mai multe ori la autoritățile de protecție a copilului. Oamenii de acolo erau drăguți, dar nu îi plăcea să meargă acolo. Colegii ei de clasă care aveau părinți divorțați nu trebuiau să meargă acolo; era greu să le spună acestora de ce era supărată, deoarece erau ca niște străini pentru ea.

30. Prin decizia din 25 august 2008, parchetul a încetat urmărirea penală împotriva M.S., ajungând la concluzia că aceasta nu împiedica punerea în executare a hotărârii care stabilește dreptul de vizită al reclamantului.

31. În ceea ce privește indicațiile date de Tribunalul București prin hotărârea din 4 august 2006, procurorul a precizat că reclamantului i se solicitase să sugereze alți martori care îi puteau susține acuzațiile. Totuși, acesta nu a prezentat alți martori, afirmând că „[își] pierduse încrederea în această formulă de acțiune penală și, prin urmare, refuza să prezinte acești martori. [Își] rezerva dreptul de a preciza numele acestora când considera că este momentul oportun.”

32. În ceea ce privește indicația de a realiza o expertiză psihologică, procurorul a precizat că Institutul Național de Medicină Legală avea responsabilitatea de a efectua doar expertize psihiatrice, tip de expertiză de care nu era nevoie în prezenta cauză. Cu toate acestea, procurorul s-a bazat pe concluziile evaluării psihologice realizate de serviciile sociale.

33. În continuare, parchetul a luat notă de declarațiile reclamantului, conform cărora „era datorია mamei să respecte programul de vizită. Dacă aceasta nu fusese capabilă să

influențeze copilul în direcția stabilită de instanță [...], trebuia să plătească pentru acest lucru”. Procurorul a precizat că infracțiunea prevăzută la art. 307 C. pen. presupunea o acțiune din partea făptuitorului; or acuzațiile reclamantului către M.S. erau, de fapt, o lipsă de acțiune, și anume faptul că aceasta nu i-a indus copilului sentimente pozitive față de el.

34. În alte declarații luate în considerare de procuror în decizia sa, reclamantul a declarat că nu vedea niciun rău în faptul că fata trebuia să fie conștientă că autoritatea statului prelua asupra autorității părintești și că, deși o lege aspră ar putea înspăimânta un copil, acea lege ar trebui să fie respectată. Reclamantul considera că nu era în interesul copilului să se țină seama de toanele acestuia. Un copil trebuie să învețe că și el sau ea au responsabilități. Faptul că a luat copilul cu el, chiar și cu forța, nu însemna că tortura copilul.

35. În ceea ce privește refuzul M.S. de a participa la unele sesiuni de consiliere psihologică, procurorul a subliniat că această obligație nu fusese stabilită de hotărârea definitivă care determina dreptul de vizită al reclamantului. Apoi, procurorul a analizat dacă absența aceasta arăta că M.S. era de rea-credință. Procurorul s-a bazat pe declarațiile fetei, conform cărora acesteia nu îi plăcea să meargă la biroul de asistență socială. Procurorul consideră că nu se putea aștepta din partea unui părinte să rămână indiferent la atitudinea copilului față de aceste întâlniri și că acesta era motivul pentru care M.S. refuzase să participe la unele întâlniri cu asistenții sociali.

36. Plângerea reclamantului împotriva deciziei procurorului a fost respinsă prin hotărârea din 17 iunie 2009. Această hotărâre a fost confirmată de Tribunalul București, prin hotărârea definitivă din 1 octombrie 2009. Tribunalul a explicat că infracțiunea prevăzută la art. 307 alin. (2) C. pen. presupunea fapte săvârșite de către o persoană care avea statut de părinte rezident, cu scopul de a împiedica celălalt părinte să mențină o relație personală cu copilul. Dar în prezenta cauză, M.S. nu întreprinsese astfel de acțiuni; își exprimase pur și simplu dezacordul în ceea ce privește forțarea copilului să facă ceva ce nu dorea. Niciun element nu indica faptul că M.S. a fost cea care i-a indus copilului sentimentele negative. S-a concluzionat, de asemenea, că nu era necesar niciun alt raport psihologic, în lumina rapoartelor deja efectuate și invocate de procuror și prima instanță.

D. Implicarea serviciilor sociale

1. Activități în cursul anului 2004

37. În cursul anului 2004, reclamantul a depus mai multe cereri de asistență din partea serviciilor sociale, precizând că încă avea probleme în comunicarea cu fiica lui, care refuza să îl vadă. Considera că acest lucru se datora presiunii exercitate de M.S. asupra copilului.

38. Un asistent social a vizitat mama și copilul la domiciliul acestora, la 19 mai și 17 iunie 2004. În ambele rânduri, aceștia au observat că cele două aveau o relație strânsă și afectuoasă. Copilul a declarat că nu își iubea tatăl și că îi era teamă de el; mama a făcut demersuri să o înscrie pe E. într-un program de consiliere. Serviciile sociale au intervievat, de asemenea, vecinul care avea grijă uneori de E. după orele de școală până la întoarcerea M.S. de la slujbă, și profesorul ei de la școală. Amândoi au precizat că, anterior, E. avusese o relație bună cu tatăl ei, dar că recent aceasta refuzase să îl mai vadă. Conform acestor declarații, E. refuza să îl vadă pe tatăl ei sau să vorbească cu el, chiar și atunci când era singură, fără mama ei în preajmă. Profesorul a precizat că tatăl o vizitase pe E. de mai multe ori la școală.

39. La 14 iulie 2004, i s-a trimis M.S. o notificare scrisă, în care i se recomanda să o înscrie pe E. într-un program de consiliere.

40. Din informațiile disponibile aflate în dosarul cauzei reiese că fata a fost înscrisă într-un program de consiliere cu un psiholog, începând cu o dată nespecificată în cursul verii anului 2004.

41. În urma unei noi cereri din partea reclamantului, prin scrisoarea din 27 octombrie 2004, serviciile sociale l-au informat cu privire la măsurile luate, confirmând că vor monitoriza în continuare situația copilului în următoarele luni.

2. Activități în cursul anului 2005

42. Reclamantul a cerut din nou asistență, precizând că era dispus să facă tot posibilul pentru a ajuta la restabilirea echilibrului psihologic al copilului.

43. M. S. și E. au fost invitate la o întâlnire cu serviciile sociale, la 14 martie 2005. Raportul întocmit cu ocazia respectivă a indicat din nou că E. nu dorea să se întâlnească cu tatăl ei, că nu mai avea încredere în el și că se temea că acesta încercase să îi facă rău mamei sale. Asistentul social a propus o întâlnire trilaterală, dar M.S. a refuzat această propunere, după ce a constatat că E. nu era de acord.

M.S. a informat asistentul social că E. mergea la un psiholog săptămânal.

44. La 17 martie 2005, M.S. a dat o nouă declarație serviciilor sociale, reiterând aceleași elemente. De asemenea, aceasta a menționat că insistase ca E. să meargă la petrecerea pentru ziua bunicului ei din partea tatălui, care era bolnav. De atunci, fata l-a mai văzut o dată pe tatăl ei, când a venit să îi aducă un cadou de ziua ei, dar a refuzat să plece cu el.

Mama a precizat că toate aceste evenimente din viața fiicei sale îi induseseră un sentiment de teamă acesteia și că, prin urmare, o înscrisese pe fată într-un program de consiliere, la care mergea săptămânal.

45. Un nou raport de anchetă socială a fost întocmit la 31 martie 2005, în urma unei vizite la domiciliu și a unor discuții între asistentul social, E., și mama ei. Raportul concluzionează că E. încă refuza să se întâlnească cu tatăl ei și că nu era pregătită să îl vadă. Copilul credea că relația sa cu reclamantul ar fi fost mai bună dacă acesta nu ar fi încercat să îi facă rău mamei sale, făcând toate „plângerile la instanță, poliție și amenințări”; mama a reiterat faptul că nu își împiedica fiica să aibă o relație personală cu tatăl ei, dar că nu dorea să o forțeze să se întâlnească cu el împotriva voinței sale.

46. În timpul unei vizite la domiciliul fetei la 31 martie 2005, asistentul social a obținut aprobarea mamei pentru întâlniri mai dese la domiciliul lor. Mama a refuzat să meargă la întâlniri la sediul serviciilor sociale.

47. Asistentul social a efectuat o nouă vizită la domiciliu la 11 aprilie 2005. Aceasta a vorbit cu fata despre relația dintre ea și tatăl ei, E. repetând că nu dorea să îl vadă și că ar dori să fie lăsată în pace.

48. La 20 aprilie 2005, M.S. și E. au mers la sediul serviciilor sociale și au discutat despre programul de consiliere în care E. era înscrisă în cadrul Institutului pentru Ocrotirea Mamei și Copilului; fata a refuzat propunerea de a se întâlni cu reclamantul la sediul lor.

49. La 12 mai 2005, psihologul însărcinat cu cazul E. a pregătit o evaluare psihologică. Testul a concluzionat că fata prezenta anumite tulburări nevrotice (cauzate de stres). Se recomanda psihoterapie și un mediu emoțional armonios, evitând stresul și situațiile care pot cauza traume psihologice.

50. Prin scrisoarea din 8 iunie 2005, reclamantul a fost informat că asistentul social ajunsese la concluzia că era decizia copilului să nu îl vadă și că încercările lor de a aranja o întâlnire între el și copil la sediul lor eșuaseră din cauza unui refuz foarte vehement din partea E.

51. Reclamantul a depus mai multe plângeri la sediul serviciilor sociale și la superiorii asistentului social însărcinat cu cazul, exprimându-și îngrijorarea că respectivul caz nu fusese tratat corespunzător.

52. În urma unor noi plângeri din partea reclamantului, serviciile sociale i-au solicitat M.S. să se prezinte la sediul lor pentru alte discuții. M.S. nu a venit la întâlnirile propuse.

3. Activități începând cu anul 2006

53. În cursul anului 2006, M.S. a fost invitată de mai multe ori să participe la întâlniri cu asistentul social însărcinat cu cazul. Aceasta nu a venit la aceste întâlniri.

54. La 23 iunie 2006, Judecătoria București a invitat Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului (anterior Serviciul Public pentru Protecția Copilului în Dificultate sau cu Handicap, denumit în continuare „DGASPC”) să prezinte o copie a

dosarului cazului, precum și să declare dacă aveau experți care puteau efectua expertiza psihologică a minorilor.

55. Prin scrisoarea din 25 mai 2006, DGASPC a informat tribunalul cu privire la activitățile desfășurate de ei în privința E. și că aveau angajați care erau psihologici și ale căror responsabilități includeau evaluarea psihologică și consilierea copiilor.

56. Apoi, instanța a solicitat DGASPC să specifice dacă experții lor puteau stabili cu certitudine dacă respingerea unui părinte de către un copil se datorează influenței exercitate de părintele care locuiește cu copilul. DGASPC a informat instanța că experții lor considerau că nu este posibilă stabilirea cu certitudine a influenței exercitate de părintele care locuiește cu copilul în ceea ce privește atitudinea copilului față de celălalt părinte.

57. La 25 septembrie 2006, asistentul social însărcinat cu cazul a închis dosarul, precizând că mama susținea că nu se opune relației copilului cu tatăl ei, dar că fata continua să refuze să îl vadă și că, după mai multe plângeri adresate diferitelor autorități publice, tatăl nu mai contactase serviciile sociale.

58. La 12 octombrie 2006, reclamantul a contactat din nou serviciile sociale, plângându-se că situația se înrăutățise. Acesta le-a solicitat să redeschidă dosarul. M.S. i-au fost trimise scrisori de mai multe ori, prin care era invitată la întâlniri pentru a discuta situația copilului. M.S. nu a răspuns invitațiilor, deși de câteva ori a telefonat pentru a-i anunța că nu va putea să participe la întâlniri, fie din cauza programului de lucru, fie din cauza unor probleme de sănătate.

59. La 24 mai 2007, asistentul social a vorbit cu bunicul din partea mamei, care a declarat că reclamantul o vedea pe E. des și că ieșeau împreună la plimbare. La 21 august 2007, asistentul social a avut o conversație telefonică cu M.S., care a informat-o că E. petrecuse prima parte din vacanța de vară cu tatăl ei.

60. La 19 decembrie 2007, M.S. și E. au venit la sediul DGASPC. Cu această ocazie, E. a dat o altă declarație scrisă în fața a doi asistenți sociali, afirmând că nu dorea să îl vadă pe tatăl ei, că nu îi plăcea modul în care se comportase cu ea în cursul vacanței de vară, când fusese nevoită să petreacă două săptămâni cu el și acesta o amenințase că îi va face rău mamei sale dacă nu era de acord să meargă cu el.

61. La 19 februarie 2008, la cererea procurorului însărcinat cu cazul împotriva M.S., DGASPC a emis un raport. Raportul arăta că reclamantul depusese o plângere penală împotriva M.S., care a întărit sentimentele de respingere exprimate de fiica sa. În privința M.S., raportul a concluzionat că, la început, aceasta cooperase bine cu ei, dar că, în ultima vreme, atitudinea ei se schimbase și nu le răspundea cererilor de a participa la întâlniri.

62. Din informațiile prezentate de reclamant reiese că, în cursul anului 2008, E. a fost supusă din nou unei evaluări psihologice de către experți din cadrul serviciilor sociale. Raportul de evaluare a fost întocmit la 20 martie 2008, după trei întâlniri cu fata.

63. Raportul indica faptul că fata era tensionată în cursul acestor întâlniri. În privința relației sale cu părinții, raportul concluziona că relația ei cu mama avea o bază emoțională, E. percepându-și mama ca un element de sprijin, în vreme ce aceasta era ambivalentă în relația cu reclamantul. Fata a manifestat o atitudine profund negativă față de tatăl ei, raportul concluzionând că baza relației copil-tată nu era suficient de structurată și consolidată. Situația actuală generase dezvoltarea unei agresivități latente, copilul fiind „supraîncărcat” cu probleme specifice părinților săi.

Concluziile raportului au fost următoarele: era necesar să se asigure o bază emoțională care să sprijine dezvoltarea personalității copilului. Era necesar ca părinții (în special tatăl) să respecte ritmul copilului și să se adapteze particularităților acestuia, astfel încât copilul să poată interioriza conform propriilor sentimente atât relația cu părinții ei, cât și situația cu care se confrunta. Acest lucru ar putea permite o integrare adecvată și echilibrată a laturilor maternă și paternă ale vieții fetei. Raportul recomanda, de asemenea, consiliere psihologică atât pentru copil, cât și pentru părinți, astfel încât aceștia din urmă să înțeleagă și să își asume rolul de părinți. Se recomanda asigurarea unui mediu stabil pentru copil, astfel încât să se evite expunerea fetei la situații care ar putea să genereze conflicte interioare și să aibă un efect negativ asupra stării sale psihologice.

64. Mama, informată cu privire la concluziile raportului, a precizat că o va înscrie din nou pe E. într-un program de consiliere, cu un psiholog pe care fata îl cunoștea dinainte și cu care se simțea în largul ei.

65. O notă pregătită de serviciile sociale la 21 octombrie 2008 a arătat că relațiile dintre E. și tatăl ei au rămas tensionate, având în vedere că tatăl a depus o nouă acțiune în instanță pentru a obține dreptul de găzduire a copilului, în ciuda faptului că fata dorea să stea cu mama ei.

66. În cursul lunii noiembrie 2008, M.S. și copilul au fost invitate din nou la sediul serviciilor sociale pentru alte discuții privind cazul lor. E. a declarat că era conștientă că tatăl ei avea dreptul să o vadă, dar ea nu dorea să îl vadă, deoarece nu se simțea bine în prezența lui. Fata a spus că, atunci când se întâlneau, acesta aducea cu el mai mulți oameni pentru a acționa ca martori. Într-o zi, în fața mamei sale și a unui prieten de-al tatălui ei, reclamantul a luat-o cu forța în mașina lui. Tatăl ei o suna aproape zilnic și nu puteau avea o conversație normală deoarece el nu o asculta și îi spunea că nu are dreptate.

E. Încercări de executare a hotărârii definitive din 25 aprilie 2003

67. La 7 decembrie 2007, reclamantul a solicitat executorului judecătoresc executarea hotărârii care stabilește dreptul său de vizită. Acesta a cerut să fie întreprinse acțiunile necesare astfel încât să își poată petrece primele două săptămâni din vacanța de iarnă cu E., începând cu 21 decembrie.

68. La 12 decembrie 2007, Judecătoria București a autorizat cererea de executare într-o zi nelucrătoare, o sâmbătă, pentru a lua copilul primele două săptămâni din vacanța de iarnă.

69. La 22 decembrie 2007, executorul judecătoresc, în prezența M.S., a reclamantului și a copilului, a întocmit un raport în care se menționa că nu putea continua executarea, deoarece E. refuza să meargă cu tatăl ei.

70. La 14 ianuarie 2008, reclamantul a solicitat din nou executorului judecătoresc să continue punerea în executare. Executorul judecătoresc a refuzat să mai întreprindă vreo acțiune, precizând că prima cerere se referea la vacanța de iarnă, care se încheiase deja. De asemenea, executorul judecătoresc a considerat că reclamantul contestase nota întocmită la 22 decembrie 2007 deoarece considera că refuzul E. de a-l însoți nu reprezenta un obstacol pentru punerea în executare și că, dacă aceasta a încercat să se opună, „putea fi forțată, evident nu prin pâlmuire sau rele tratamente, ci fiind luată ferm de mână de către executorul judecătoresc sau de polițist și apoi preluată de tată”; „[tatăl] putea, în principiu, să aștepte acasă și să i se aducă fata”.

71. Reclamantul a depus o plângere împotriva executorului judecătoresc, solicitând ca nota din 14 ianuarie 2008 să fie declarată nulă. Plângerea a fost respinsă prin hotărârea definitivă a Judecătoriei București la 7 ianuarie 2009, cu motivarea că, în cererea sa inițială din 7 decembrie 2007, reclamantul limitase cererea sa de punere în executare la vacanța de iarnă și că respectiva cerere fusese soluționată de documentul din 22 decembrie 2007.

72. Reclamantul a depus la executorul judecătoresc o nouă cerere de punere în executare în privința vacanței de vară din 2009. Executorul judecătoresc a depus o cerere la judecătoria pentru autorizarea punerii în executare. La 1 septembrie 2009, către M.S. a fost trimisă o citație. Aceasta a răspuns la 11 septembrie 2009, precizând că E. urma să înceapă școala pe 14 septembrie 2009 și că vacanța se terminase deja. În plus, aceasta a menționat că E, care avea 15 ani la vremea respectivă și era capabilă să ia propriile decizii, refuza în continuare să îl vadă pe tatăl ei.

73. La 16 septembrie 2009, M.S. și E. au venit la biroul executorului judecătoresc. E. a declarat că dorea ca tatăl ei să nu îi mai tulbure liniștea cu plângerile și acțiunile sale în justiție. Aceasta dorea să lămurească toate neînțelegerile, precum și să definească relația lor pe viitor. În această privință, dorea să aibă aceste discuții cu tatăl ei la biroul executorului judecătoresc, în prezența executorului, a unui avocat și a mamei sale. S-a convenit ca E. să propună o dată pentru această discuție, care va fi comunicată și reclamantului cu mult timp în avans.

74. Prin scrisoarea din 18 septembrie 2009, executorul judecătoresc a informat reclamantul că E. propunea o întâlnire pentru data de 2 octombrie 2009.

75. La 29 septembrie 2009, reclamantul a trimis executorului judecătoresc un e-mail, precizând că nu putea să accepte întâlnirea propusă, deoarece acceptarea invitației E. ar însemna să o învețe că stările ei emoționale erau mai importante decât obligațiile sale legale, în special într-o problemă vitală precum relația cu un părinte.

76. Conform raportului întocmit de executorul judecătoresc la 2 octombrie 2009, E. a declarat că era dezamăgită că tatăl ei nu venise și că acesta considera solicitarea ei de a se întâlni cu el un semn de lipsă de respect. Aceasta a mai afirmat că nu înțelegea de ce tatăl ei depusese numeroase plângeri la poliție, executorul judecătoresc, procuror și serviciile sociale, de vreme ce nimeni nu se opusese niciodată ca ea să aibă o relație personală cu el, în special având în vedere că aceștia comunicau foarte des la telefon. A declarat că era conștientă că tatăl ei avea dreptul legal de a o vizita, dar, în același timp, și ea avea același drept de a-l vizita când dorea, fără să fie forțată, împotriva voinței sale, să exercite acest drept. Aceasta a mai afirmat că reclamantul îi spusese că nu avea dreptul să aleagă când dorea să îl vadă sau nu, deoarece el era cel care trebuia să hotărască și ea trebuia să îl asculte.

F. Acțiune civilă introdusă de M.S. pentru redefinirea dreptului de vizită

77. La 28 decembrie 2007, M.S. a introdus o acțiune civilă în numele E. pentru a fi redefinit dreptul de vizită al reclamantului, în sensul că E. urma să aibă libertatea de a alege datele și modalitățile de a menține legăturile personale cu tatăl său. M.S. a menționat că fata a început să se teamă că va fi luată cu forța, împotriva voinței sale, și o rugase să facă tot posibilul să evite astfel de evenimente tulburătoare și să se asigure că dreptul ei de a-și vedea tatăl când dorea și când simțea nevoia era recunoscut oficial. De aici rezultă acțiunea civilă introdusă de M.S.

78. Un raport privind evaluarea psihologică a copilului preciza că E. suferea de o ușoară imaturitate emoțională, timiditate și introversiune socială și că îi era teamă să fie despărțită de mama ei. Prezenta sentimente de teamă în raport cu tatăl ei, ostilitate și agresivitate. Aceste sentimente s-au dovedit a fi cauzate de identificarea sa emoțională cu mama, dar și de metodele alese de tatăl ei pentru a pune în executare dreptul de vizită a acesteia.

79. Prin hotărârea din 10 martie 2010, Tribunalul București a considerat că avea datoria de a realiza un echilibru între necesitatea de a urmări interesul superior al copilului și dreptul părintelui divorțat, care nu avea drept de găzduire, de a menține relații personale cu copilul. Astfel, acesta a considerat că dorințele copilului nu pot reprezenta singurele criterii care trebuie luate în considerare în adoptarea unei decizii privind modalitatea specifică de a menține legături personale între părinte și copil. Prin urmare, acesta a concluzionat că nu era necesar să fie modificat programul de vizită.

80. În dosarul cauzei nu există nicio informație care să precizeze dacă a fost introdus apel împotriva acestei hotărâri.

G. Acțiunea civilă introdusă de M.S. pentru mărirea alocației pentru copil

81. Cuantumul inițial al alocației pentru copil care trebuie plătită de reclamant copilului a fost stabilit în hotărârea de divorț din 1998. De atunci, M.S. a solicitat de două ori mărirea sumei, proporțional cu creșterea venitului reclamantului. Prima cerere a acesteia a fost admisă prin hotărârea definitivă a Tribunalului București din 28 februarie 2008.

82. A doua acțiune a fost admisă prin hotărârea din 25 noiembrie 2008 a Judecătoriei București, judecând în primă instanță, care a crescut alocația pentru copil de la 1.073 RON, aproximativ 284 EUR, la 1.136 RON (aproximativ 300 EUR).

83. Reclamantul a formulat recurs, susținând că fata nu putea avea necesități mai mari decât echivalentul salariului minim pe economie (350 RON, aproximativ 90 EUR) și nu se dovedise ce necesități trebuiau să fie acoperite prin această creștere. Acesta considera că

faptul că mama se amestecase în respectarea de către copil a dreptului său de vizită însemna că nu avea nicio garanție că alocația pentru copil va fi cheltuită în interesul superior al copilului. Nu exista nicio garanție că mama, pentru a îndeplini dorințele fetei și pentru a o păstra de partea ei, nu va folosi banii să îi cumpere heroină fetei.

84. Prin hotărârea definitivă din 19 martie 2009, Tribunalul București a respins recursul, demonstrând că în Codul familiei se prevede că nivelul alocației pentru copil se stabilește în funcție de mijloacele financiare ale debitorului și că obligația de a plăti alocația pentru copil și obligația mamei de a respecta drepturile de vizită erau independente una de cealaltă.

H. Alte acțiuni judiciare

85. Din informațiile prezentate de reclamant, reiese că acesta a introdus o acțiune civilă separată pentru a obține dreptul de găzduire în ceea ce o privește pe E. Nu este disponibilă nicio informație în ceea ce privește rezultatul final al acestei acțiuni.

86. Reclamantul a introdus, de asemenea, mai multe plângeri civile și penale împotriva procurorilor care au cercetat cererea sa împotriva M.S. și împotriva avocatului care a reprezentat-o în diverse acțiuni, acuzându-l că o incita pe M.S. să arate o lipsă de respect față de hotărârea definitivă din 25 aprilie 2003.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

87. Dispozițiile relevante din Codul familiei și din Codul de procedură civilă sunt precizate în hotărârea Curții în cauza *Lafargue împotriva României* (nr. 37284/02, pct. 65 și 68-70, 13 iulie 2006). Rolul și responsabilitățile autorităților publice locale pentru asistență socială și protecția copilului, precum și dispozițiile relevante din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului sunt descrise în hotărârea *Amanalachioai împotriva României* (nr. 4023/04, pct. 56 și 59, 26 mai 2009).

88. Art. 307 C. pen. prevede:

„Reținerea de către un părinte a copilului său minor, fără consimțământul celuilalt părinte sau al persoanei căreia i-a fost încredințat minorul potrivit legii, se pedepsește cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă.

Cu aceeași pedeapsă se sancționează fapta persoanei căreia i s-a încredințat minorul prin hotărâre judecătorească, spre creștere și educare, de a împiedica în mod repetat pe oricare dintre părinți să aibă legături personale cu minorul, în condițiile stabilite de părți sau de către organul competent.

Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Împăcarea părților înlătură răspunderea penală.”

89. Art. 24 alin. (1) din Legea nr. 272/2004 prevede că un copil capabil de discernământ are dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește. Alin. (2) al aceluiași articol prevede că este obligatorie ascultarea copilului care a împlinit vârsta de 10 ani, în orice procedură judiciară sau administrativă care îl privește. Alin. (4) prevede că opiniile copilului vor fi luate în considerare și li se va acorda importanța cuvenită, în raport cu vârsta și cu gradul de maturitate al copilului.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 ȘI ART. 8 DIN CONVENȚIE

90. În baza art. 6 § 1 și 8 din Convenție, reclamantul a susținut că autoritățile publice nu îl asistaseră eficient în executarea dreptului său de a-și vizita fata. Acesta s-a plâns, în special, că acțiunea penală inițiată de el împotriva fostei soții nu se desfășurase în mod corespunzător și durase prea mult timp. Acesta a susținut că progresele lente realizate în

cadrul acțiunii penale avuseseră ca rezultat permanenta neexecutare a hotărârii civile care stabilește dreptul său de a-și vizita fiica și că astfel acesta a fost pus în situația de a nu fi capabil să își exercite rolul de părinte.

91. Prevederile relevante ale art. 6 § 1 sunt redactate după cum urmează:

„Orice persoană are dreptul la judecarea [...] într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță [...], care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa”.

92. Art. 8 din Convenție este redactat după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

A. Obiectul cauzei

93. Cu titlu introductiv, Curtea constată că pretinsa neluare de măsuri pozitive de către autoritățile publice pentru a asigura respectarea dreptului său la familie în raport cu fiica acestuia este elementul principal din plângerea reclamantului. Prin urmare, Curtea va examina acest capăt de cerere numai în temeiul art. 8 (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Sylvester v. Austria*, nr. 36812/97 și 40104/98, pct. 77, 24 aprilie 2003, și *Iosub Caras împotriva României*, nr. 7198/04, pct. 49, 27 iulie 2006).

B. Cu privire la admisibilitate

94. Curtea observă că este de la sine înțeles faptul că legătura dintre reclamant și copilul acestuia intră sub incidența „vieții de familie”, în sensul art. 8 din Convenție. În continuare, Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Având în vedere că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate, rezultă că acesta trebuie să fie declarat admisibil.

C. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

95. Reclamantul a considerat că ritmul lent al procedurii penale împotriva M.S. generase o situație în care fiica sa începuse să aibă o atitudine lipsită de respect față de el și relația lor se deteriora constant. În opinia acestuia, o condamnare penală a fostei sale soții ar fi forțat-o să respecte hotărârea care stabilește dreptul său de vizită, exercitând o presiune asupra acesteia pentru a-i induce E. o atitudine mai pozitivă și mai respectuoasă față de el, și, de asemenea, l-ar fi învățat pe copil că trebuie să fie respectate autoritatea, logica și justiția.

96. Acesta considera că autoritățile statului erau răspunzătoare pentru deteriorarea relației sale cu E., deoarece nu fuseseră luate măsuri eficiente pentru a asigura punerea în executare hotărârii care stabilește dreptul său de vizită, conform programului exact stabilit în respectiva hotărâre.

97. Reclamantul dorea să îi fie recunoscută de către instanță autoritatea în calitate de tată. În opinia sa, neexecutarea dreptului său de vizită avusese consecințe periculoase pentru copil, având în vedere sentimentul acesteia că putea face orice dorea, ignorând astfel autoritatea tatălui și hotărârile judecătorești.

98. Acesta a precizat că guvernul, în observațiile sale, se concentrase pe principii generale, fără să ofere detalii cu privire la măsurile specifice adoptate de autorități. Acesta a

susținut că principalele argumente ale guvernului erau legate de acțiunile întreprinse de serviciile sociale, în vreme ce cererea sa în fața Curții privea în esență lipsa de implicare a autorităților judecătorești în ceea ce privește plângerea penală împotriva mamei fetei.

99. În privința implicării serviciilor sociale, reclamantul a susținut că evaluarea psihologică a copilului fusese efectuată în conformitate cu dorințele mamei și nu sub supravegherea DGASPC. În continuare, acesta a subliniat faptul, recunoscut de guvern, că M.S. nu participase la câteva întâlniri cu serviciile sociale. Acesta considera că refuzul fetei de a se întâlni cu el nu putea fi folosit drept scuză, având în vedere faptul că nu era suficient de matură pentru a înțelege implicațiile acestei atitudini; atitudinea copilului de respingere a acestuia era o altă dovadă a influenței negative exercitate de M.S. asupra fetei.

100. Guvernul a susținut că autoritățile acționaseră cu diligență și luaseră toate măsurile rezonabile pentru a-l asista pe reclamant în executarea dreptului său de vizită. În această privință, guvernul a făcut referire la acțiunile întreprinse de serviciile sociale (a se vedea supra, pct. 37-66). S-a insistat asupra faptului că încercările de a organiza o întâlnire comună între tată și fiica sa eșuaseră din cauza refuzului fetei. Guvernul a făcut, de asemenea, referire la diversele evaluări psihologice la care a fost supus copilul. Acesta a reiterat jurisprudența Curții, conform căreia orice obligație de a aplica măsuri coercitive în acest domeniu trebuie să fie limitată.

101. În continuare, guvernul a precizat că, la vremea respectivă (începutul anului 2008), reclamantul menținea legătura cu fata, având în vedere că E. petrecuse cu el vacanța de vară precedentă și că reclamantul avea posibilitatea de a-i telefona fetei nestingherit.

102. În cele din urmă, guvernul a susținut că reclamantul însuși nu luase toate măsurile disponibile pentru punerea în executare a hotărârii care stabilește dreptul său de vizită, deoarece acesta nu introdusese o acțiune civilă împotriva M.S. pentru plata de despăgubiri pentru nerespectarea unei hotărâri judecătorești definitive.

2. Principii relevante

103. Curtea observă că dreptul părintelui și al copilului de a se bucura unul de compania celuilalt constituie un element fundamental al „vieții de familie” în sensul art. 8 din Convenție (a se vedea, printre alte autorități, *Monory împotriva României și Ungariei*, nr. 71099/01, pct. 70, 5 aprilie 2005).

104. În plus, deși scopul principal al art. 8 este de a apăra persoanele împotriva actelor arbitrarie ale autorităților publice, există și obligații pozitive inerente „respectării” efective a vieții de familie. În ambele contexte, trebuie avut în vedere echilibrul just ce trebuie realizat între interesele concurente ale persoanei și cele ale comunității, iar în ambele contexte statul beneficiază de o anumită marjă de apreciere (a se vedea *Keegan împotriva Irlandei*, 26 mai 1994, pct. 49, seria A nr. 290).

105. În ceea ce privește obligația statului de a aplica măsuri pozitive, Curtea a hotărât că art. 8 include dreptul părinților de a beneficia de măsuri care să le permită să își vadă copiii și obligația autorităților naționale de a facilita aceste întâlniri (a se vedea, printre altele, *Ignaccolo-Zenide împotriva României*, citată anterior, pct. 94; *Nuutinen împotriva Finlandei*, nr. 32842/96, pct. 127, ECHR 2000-VIII, și *Iglesias Gil și A.U.I. împotriva Spaniei*, nr. 56673/00, pct. 49, ECHR 2003-V). Acest lucru nu se aplică doar în cazurile în care copilul este luat în grija statului și sunt puse în aplicare măsuri de îngrijire (a se vedea, între altele, *Olsson împotriva Suediei* (nr. 2), 27 noiembrie 1992, pct. 90, seria A nr. 250), ci și în cazurile în care, între părinți și/sau alți membri ai familiei copilului, iau naștere litigii care au ca obiect întâlnirile cu copiii și reședința acestora (a se vedea, de exemplu, *Hokkanen împotriva Finlandei*, 23 septembrie 1994, pct. 55, seria A nr. 299).

106. Totuși, obligația autorităților naționale de a lua măsuri care să faciliteze întâlnirea cu copilul, după divorț, a părintelui nerezident nu este absolută (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Hokkanen*, citată anterior, pct. 58). Este posibil ca stabilirea întâlnirilor să nu se realizeze imediat și să necesite măsuri pregătitoare sau progresive. Cooperarea și înțelegerea între toți cei implicați va fi întotdeauna un element important. Deși autoritățile naționale trebuie să facă

tot posibilul pentru a facilita o astfel de cooperare, orice obligație de a aplica măsuri coercitive în această privință trebuie să fie limitată, întrucât trebuie luate în considerare atât interesele, cât și drepturile și libertățile persoanelor implicate, în special interesul superior al copilului și drepturile lui sau ale ei în temeiul art. 8 din Convenție [a se vedea *Hokkanen*, citată anterior, pct. 58, și *Olsson* (nr. 2), citată anterior, pct. 90).

107. Factorul decisiv este dacă autoritățile naționale au luat toate măsurile necesare pentru a facilita punerea în executare care poate fi solicitată în mod rezonabil în circumstanțele specifice ale fiecărei cauze (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Hokkanen*, citată anterior, pct. 58; *Ignaccolo-Zenide*, citată anterior, pct. 96; *Nuutinen*, citată anterior, pct. 128, și *Sylvester*, citată anterior, pct. 59).

108. În acest context, o măsură este considerată adecvată în funcție de promptitudinea punerii sale în aplicare, deoarece trecerea timpului poate avea consecințe iremediabile pentru relația dintre copil și părintele care nu locuiește cu acesta (a se vedea *Ignaccolo-Zenide*, citată anterior, pct. 102).

109. În continuare, Curtea reiterează concluzia la care a ajuns în *Glaser împotriva Regatului Unit* (nr. 32346/96, pct. 70, 19 septembrie 2000), și anume că participarea activă a părinților în acțiunile care îl privesc pe copil este obligatorie în temeiul art. 8 din Convenție pentru a asigura protecția intereselor acestuia și că, atunci când un reclamant, precum speța de față, solicită punerea în executare a unei hotărâri judecătorești, atât comportamentul acestuia, cât și cel al instanțelor, reprezintă un factor relevant ce trebuie luat în considerare.

3. Motivarea Curții

110. Atunci când examinează dacă autoritățile române au luat toate măsurile necesare pentru a facilita punerea în executare a înțelegerilor privind dreptul de vizită, Curtea trebuie să realizeze un echilibru între diversele interese implicate, și anume interesele fiicei reclamantului și ale mamei acesteia, cele ale reclamantului însuși și interesul general de a garanta respectarea statului de drept (a se vedea, *Kaleta împotriva Poloniei*, nr. 11375/02, pct. 53, 16 decembrie 2008).

111. În analiza sa privind caracterul adecvat al măsurilor adoptate de autoritățile publice, Curtea ia în considerare trei elemente specifice prezentei cauze.

112. În primul rând, aceasta observă că fiica reclamantului avea vârsta de 9 ani atunci când a început să refuze să se întâlnească singură cu tatăl ei. În cauzele anterioare avute pe rol, Curtea acordase o anumită importanță vârstei copilului implicat și faptului că respectivul copil era suficient de matur să poată lua propriile decizii în ceea ce privește întâlnirile cu părintele nerezident (a se vedea, de exemplu, *Kaleta*, citată anterior, pct. 58).

113. În al doilea rând, Curtea ia în considerare și durata cauzei, pe măsură ce s-au desfășurat diverse acțiuni și fata creștea și se maturiza. Astfel, ar trebui reținut faptul că dreptul de vizită al reclamantului a fost stabilit în aprilie 2003, la mai puțin de trei luni de la data la care a depus o cerere în această privință. Reclamantul a depus cererea la Curte la 25 octombrie 2005, când E. avea 11 ani și jumătate și relația lor se deteriorase și mai mult. Prima cerere de executare prin executor judecătoresc a fost depusă în decembrie 2007, când E. avea aproape treisprezece ani. În această privință, Curtea subliniază faptul că, în conformitate cu Codul de procedură civilă, procedura ordinară pentru executarea hotărârilor civile se face cu asistența unui executor judecătoresc, pe baza unei cereri preliminare din partea persoanei care deține dreptul de executare.

114. În al treilea rând, Curtea observă că, deși dreptul de vizită stabilit de hotărârea definitivă din 25 aprilie 2003 nu a fost executat în conformitate cu termenii exacți stabiliți în respectiva hotărâre, reclamantul nu a pierdut complet legătura cu E. în niciun moment pe parcursul acestei perioade. Dosarul cauzei indică faptul că aceștia s-au putut vedea sau vorbi la telefon și, cu diverse ocazii, E. chiar l-a însoțit pe reclamant la domiciliul acestuia sau la diverse evenimente familiale.

115. În lumina argumentelor reclamantului, conform cărora cererea sa în fața Curții privește, în principal, procedura penală împotriva M.S. (a se vedea supra, pct. 95 și 98), atunci

când va analiza dacă autoritățile române au luat toate măsurile necesare pentru a facilita executarea înțelegerilor privind dreptul de vizită, Curtea va examina, în primul rând, comportamentul autorităților în privința acestei proceduri.

116. În această privință, reiese că reclamantul consideră că ritmul lent al procedurii penale împotriva mamei, precum și lipsa unei condamnări penale, au condus la o deteriorare a relației sale cu fata și au încurajat-o pe aceasta să dezvolte o atitudine negativă față de el.

117. Curtea observă că reclamantul, confruntându-se cu refuzul fetei de a se întâlni singură cu el, a avut la dispoziție diverse căi de atac pentru a pune în executare dreptul său de vizită. Modalitatea civilă ordinară o reprezintă recurgerea la asistență din partea executorului judecătoresc, care poate implica orice altă autoritate publică în cadrul procedurii de executare, inclusiv serviciile sociale. În circumstanțe specifice, atunci când părintele rezident împiedică celălalt părinte să păstreze legătura cu copilul, se poate recurge fie la o plângere penală, fie la o acțiune civilă pentru plata de despăgubiri pentru nerespectarea unei hotărâri definitive. În toate cazurile, persoana care solicită executarea este cea care alege dintre diversele tipuri de mijloace.

118. În prezenta cauză, Curtea observă că plângerea penală împotriva M.S. a fost introdusă la patru luni de la pronunțarea hotărârii care stabilește dreptul de vizită al reclamantului. La momentul introducerii acțiunii de către reclamant, nu reiese că relația acestuia cu fata a fost împiedicată în asemenea măsură încât aceștia nu țineau deloc legătura sau mama l-a împiedicat să o vadă sau contacteze pe fată. Totuși, acesta pare să fi căpătat convingerea fermă că M.S. îl discredita în fața E. și că acest lucru a determinat schimbarea atitudinii fetei. Astfel cum a declarat, prin depunerea plângerii penale, acesta dorea sancționarea M.S., considerând că acest lucru o va forța să acționeze astfel încât să schimbe atitudinea fetei față de el și că, de asemenea, fata va învăța o lecție, și anume că justiția trebuie să fie respectată.

119. Curtea observă că parchetul și instanțele interne nu au constatat niciodată că mama fusese vinovată pentru dificultățile apărute în ceea ce privește asigurarea respectării dreptului de vizită (a se vedea supra, pct. 17, 22, 24, 33 și 35). Nu s-a stabilit niciodată că aceasta luase vreo măsură pentru a împiedica punerea în executare a hotărârii care stabilește dreptul de vizită al reclamantului, de exemplu interzicându-i acestuia să țină legătura cu fata sau împiedicând fata să îl vadă.

În această privință, Curtea nu observă existența unui caracter arbitrar al deciziilor procurorului și ale instanțelor interne de a nu o urmări penal pe M.S. Deciziile acestora, conform cărora faptul că mama nu a fost capabilă să își convingă fiica să se întâlnească cu tatăl său în conformitate cu programul de vizită nu constituia o faptă prevăzută de legea penală, nu par să fie lipsite de temei. Situația ar fi putut într-adevăr să fie diferită dacă ar fi existat probe la dosar că M.S. i-a interzis fetei să țină legătura cu tatăl ei sau că ascundea fata de el.

120. Atunci când Curtea a hotărât că nu putea fi exclusă aplicarea sancțiunilor, acest lucru era valabil în cazul unui comportament ilegal al părintelui rezident (a se vedea *Ignacollo-Zenide*, citată anterior, pct.106). Totuși, se pare că această condiție nu este îndeplinită în prezenta cauză.

121. În continuare, Curtea observă că, în conformitate cu Legea nr. 272/2004, copilul capabil de discernământ are dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește. Conform aceleiași legi, este obligatorie ascultarea copilului care a împlinit vârsta de 10 ani, în orice procedură judiciară sau administrativă care îl privește. Prin urmare, deschiderea procedurii penale împotriva M.S. a determinat supunerea copilului la numeroase întâlniri cu autorități de anchetă și judiciare, în cursul cărora fata a trebuit să dea declarații și să își explice sentimentele față de tatăl său, situație care trebuie să fi fost dificilă pentru un copil de vârsta ei.

122. În lumina evoluției ulterioare a cauzei și având în vedere impactul pe care această acțiune l-a avut, în special asupra fetei, Curtea consideră că insistența reclamantului asupra plângerii penale și de a dovedi pretinsa rea-credință a M.S. nu pare să fi fost cea mai

constructivă abordare pentru reconstruirea legăturii emoționale pe care acesta o avusese înainte cu fiica sa.

123. Curtea observă că procedura penală împotriva M.S. a durat mult timp și cauza a fost retrimisă procurorului de două ori.

Cu toate acestea, trebuie să se rețină, de asemenea, faptul că niciuna din deciziile parchetului sau ale instanțelor interne în această perioadă nu au constatat că mama împiedicase reclamantul să mențină legătura cu fiica sa. Trimițând din nou cauza parchetului, instanțele interne au răspuns cererilor reclamantului că era necesară audierea mai multor martori și dispunerea efectuării unei expertize psihologice.

124. Ținând seama de faptul că, în această perioadă, serviciile sociale monitorizau cazul și, în absența oricărui indiciu că mama era cea care împiedicase fata să se întâlnească cu reclamantul, Curtea nu poate constata că întârzierea în pronunțarea unei hotărâri definitive în procedura penală împotriva M.S. constituia o încălcare a dreptului reclamantului la viața de familie.

125. În cadrul examinării dacă autoritățile române au luat toate măsurile necesare pentru a facilita executarea înțelegerilor privind dreptul reclamantului de vizită a fiicei sale, Curtea ar trebui să stabilească, de asemenea, dacă serviciile sociale, la care a apelat reclamantul pentru asistență, au acționat cu diligență.

126. Curtea reține că reclamantul a contactat serviciile sociale în martie 2004, declarând că nu își putea vedea fiica. În urma cererilor sale, acestea au urmărit îndeaproape cazul, cu vizite la domiciliul mamei și al copilului și la școala fetei.

127. În cursul anilor 2004 și 2005, întâlnirile dintre M.S. și E., pe de o parte, și serviciile sociale, pe de altă parte, au fost mai frecvente (a se vedea supra, pct. 37-52). E. a fost vizitată de mai multe ori la domiciliu de către asistentul social și au avut loc discuții în ceea ce privește relația cu tatăl său. De fiecare dată, fata a susținut ferm că nu dorește să îl vadă. În urma recomandării acestora ca fata să fie înscrisă într-un program de consiliere, M.S. a început să o ducă la un psiholog o dată pe săptămână. Este adevărat că aceste sesiuni de consiliere nu au determinat o îmbunătățire a atitudinii fetei față de reclamant. Totuși, Curtea reiterează faptul că obligația autorităților publice de a adopta măsuri pozitive nu este absolută. Nu este nici o obligație de rezultat, ci o obligație de mijloace. Prin urmare, Curtea nu consideră că autoritățile pot fi considerate răspunzătoare pentru faptul că, în ciuda consilierii, atitudinea negativă a fetei față de tatăl său persista.

128. În continuare, Curtea observă că, în cursul anului 2006 și mare parte din anul 2007, M.S. nu a răspuns invitațiilor de a participa la întâlnirile cu serviciile sociale.

Totuși, sarcina Curții este de a analiza măsurile luate de autoritățile publice în această privință. Conform informațiilor din dosar, acestea le-au invitat pe M.S. și pe E. de mai multe ori la sediul lor pentru discuții, au încercat să le viziteze la domiciliu, fără succes, l-au contactat telefonic pe bunic și au vorbit cu acesta și, de câteva ori, cu M.S.

129. În ceea ce privește poziția mamei de a nu participa la întâlnirile planificate, Curtea nu consideră ca fiind lipsit de temei raționamentul oferit de parchet și de instanțele interne în hotărârea lor definitivă de a nu o urmări penal pe M.S., conform căruia această atitudine ar putea fi explicată de refuzul copilului de a merge la aceste întâlniri.

130. În continuare, Curtea observă că, la sfârșitul anului 2007, M.S. și E. au restabilit legătura cu serviciile sociale, ocazie cu care E. a declarat că refuză în continuare să petreacă timp cu tatăl său.

131. Ținând seama de starea relației fetei cu reclamantul și poziția acesteia neschimbată de a refuza să îl vadă, Curtea nu poate identifica alte acțiuni care ar fi putut fi întreprinse de serviciile sociale în această privință. Curtea a ajuns la această concluzie ținând seama și de declarațiile fetei, conform cărora nu îi plăcea să meargă la sediul lor și nu înțelegea de ce alți copii cu părinți divorțați nu trebuiau să meargă la astfel de întâlniri. Prin urmare, Curtea nu consideră nerezonabilă atitudinea serviciilor sociale de a încerca să limiteze presiunea exercitată asupra fetei.

132. În ceea ce privește plângerea reclamantului referitoare la lipsa de acțiune din partea executorului judecătoresc, Curtea dorește să observe, de la bun început, că, în

conformitate cu Codul de procedură civilă, executarea silită a unei hotărâri civile, inclusiv hotărârile precum cea care face obiectul prezentei cauze, se efectuează cu asistența unui executor judecătoresc, pe baza unei cereri preliminare din partea persoanei deținătoare a dreptului executoriu.

133. Reclamantul a solicitat asistența unui executor judecătoresc pentru prima dată în decembrie 2007. Curtea consideră, prin urmare, că, în absența unei astfel de cereri preliminare din partea sa, reclamantul nu se poate plânde de lipsa asistenței din partea executorului judecătoresc anterior datei la care a depus prima cerere în această privință.

134. În ceea ce privește perioada următoare primei cereri de executare, Curtea observă că, la vremea respectivă, astfel cum recunoaște însuși reclamantul, relația cu fiica acestuia se deteriorase deja. La acea vreme, fata avea deja o vârstă la care nu putea pur și simplu să fie încredințată reclamantului dacă refuza să îl vadă. Executorul judecătoresc a ținut seama de refuzul fetei de a se întâlni cu tatăl ei. Curtea nu consideră acest lucru arbitrar sau necorespunzător.

135. În plus, Curtea ia în considerare raportul întocmit de executorul judecătoresc în ceea ce privește întâlnirea propusă de E. cu reclamantul pentru data de 2 octombrie 2009. Înțelegând sentimentul de frustrare al reclamantului pe măsură ce relația cu fiica acestuia se deteriora treptat, este rezonabil să se considere că o abordare mai tolerantă în privința dorinței exprimate de copil nu ar fi afectat încercarea de a reconstrui relația în cauză.

136. Subliniind faptul că autoritățile publice au obligații pozitive în ceea ce privește asigurarea punerii în executare a dreptului de vizită și, prin urmare, protejarea dreptului reclamantului la viața de familie, Curtea apreciază, în același timp, că restabilirea legăturii cu copilul, în circumstanțe atât de delicate, necesită eforturi pe termen lung din partea tuturor persoanelor implicate, inclusiv din partea reclamantului.

137. Curtea consideră că declarațiile date de fată diverselor autorități ale statului și diversilor asistenți sociali dezvăluie efortul considerabil pe care a trebuit să îl facă în toată această perioadă, întâlnindu-se cu diverse autorități ale statului, mergând la psiholog și încercând să îi explice reclamantului opiniile sale cu privire la relația lor și ce anume nu îi plăcea și dorea să schimbe. Se pare că reclamantul, astfel cum a explicat acesta, și-a concentrat eforturile pe obținerea unei recunoașteri oficiale a convingerii sale ferme că M.S. exercita o influență negativă asupra copilului. În această privință, Curtea observă declarațiile fetei (a se vedea supra, în special, pct. 29 și 76), conform cărora nu simțea că tatăl ei încerca să îi înțeleagă punctul de vedere sau să răspundă dorințelor pe care și le exprimase de atâtea ori.

Ținând seama de faptul că trebuie să se țină seama întotdeauna de interesul superior al copilului și să se aibă grijă ca acțiunile pozitive ale autorităților pentru a proteja dreptul la viața de familie al unuia dintre părinți să nu afecteze dreptul copilului la viața de familie, nu se poate concluziona că autoritățile naționale ar fi trebuit să intervină, în această situație dificilă din punct de vedere emoțional, într-o măsură mai mare decât au făcut-o.

138. Toate considerentele precedente sunt suficiente pentru a-i permite Curții să concluzioneze că, în circumstanțele foarte dificile ale prezentei cauze, autoritățile au păstrat un echilibru just între interesele concurente și și-au îndeplinit obligațiile de a proteja dreptul reclamantului la viața de familie cu fiica sa. Prin urmare, nu a fost încălcat art. 8 din Convenție.

II. ALTE PLÂNGERI

139. Reclamantul pretinde, de asemenea, că a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție în ceea ce privește diversele acțiuni penale și civile inițiate împotriva executorului judecătoresc, avocatului care a reprezentat-o pe M.S. și procurorilor care au cercetat cauza. De asemenea, acesta s-a plâns, în temeiul art. 6 § 1 din Convenție, că hotărârile interne care stabilesc nivelul alocației pentru copil nu erau bine întemeiate. Acesta a susținut, de asemenea, că aceleași fapte care constituiau pretinsa încălcare a art. 8 din Convenție au dat naștere și la încălcarea art. 5 din Protocolul nr. 7.

140. După examinarea argumentelor reclamantului în lumina tuturor elementelor de care dispune și în măsura în care este competentă să se pronunțe cu privire la aspectele invocate, Curtea consideră că acestea nu indică nicio aparentă încălcare a drepturilor și a libertăților stabilite în Convenție.

141. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie declarat inadmisibil în temeiul art. 35 § 3 și 4 din Convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE,
CURTEA,
ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* admisibilă cererea privind pretinsa lipsă de protecție a dreptului reclamantului la respectarea vieții sale de familie și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;

2. *Hotărăște* că nu a fost încălcat art. 8 din Convenție.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 21 iunie 2011, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier de secție

Josep Casadevall
Președinte